

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบการสร้างความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนบ้านเนินพลับหวาน จังหวัดชลบุรี โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาปัญหาการวิจัย หลักการทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อออกแบบการวิจัย
2. กำหนดกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูล
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. การสรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ศึกษาปัญหาการวิจัย หลักการทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อออกแบบการวิจัย

1. ศึกษาปัญหาการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดการศึกษาปัญหาการสร้างความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนบ้านเนินพลับหวาน โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสาร
2. ศึกษาหลักการทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องศึกษาหลักการทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยวิเคราะห์เอกสาร
 - 2.1 ศึกษาหลักการทฤษฎีการสร้างความสัมพันธ์ชุมชน
 - 2.2 ศึกษาวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ
 - 2.3 ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ
3. การออกแบบการวิจัย โดยกำหนดความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ความมุ่งหมายของการวิจัย ความสำคัญของการวิจัย คำถามของการวิจัย กรอบความคิดในการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย และนิยามศัพท์เฉพาะ

กำหนดกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ใช้เกณฑ์ในการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ สังกัด ที่น่าเชื่อถือได้ อย่างน้อย 17 คน ได้แก่

1. ครู จำนวน 8 คน ได้จากการสุ่มแบบเจาะจงของครูที่ปฏิบัติหน้าที่ ตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป ที่สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 3
2. กรรมการสถานศึกษา จำนวน 4 คน ได้จากการสุ่มแบบเจาะจงประกอบด้วย ประธาน กรรมการสถานศึกษา 1 คน ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 1 คน ตัวแทนศิษย์เก่า 1 คน และ ผู้นำศาสนา 1 คน
3. ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 8 คน ได้จากการสุ่มแบบเจาะจงจากผู้ปกครองที่อยู่รอบ โรงเรียน 4 ทิศ ๆ ละ 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ มี 4 แบบ คือ

1.1 ตัวผู้วิจัยนับเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดเพราะการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการ สัมผัส กับคนโดยตรง ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เตรียมตัวโดยการศึกษาเอกสาร บทความ คำนำ และงานวิจัยเชิงคุณภาพ

1.2 การตรวจเอกสาร จากเอกสาร สถิติ ตัวเลข และข้อมูลหลักฐานต่าง ๆ ที่มีอยู่ ตามปกติ ของโรงเรียน ซึ่งการวิเคราะห์เอกสารนี้ใช้เก็บข้อมูลครอบคลุมในกรอบการสร้าง ความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน 4 ด้าน คือ

1.2.1 การเยี่ยมบ้าน

1.2.2 การส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณี

1.2.3 การบริการและพัฒนาชุมชน

1.2.4 การประชาสัมพันธ์และความสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่น

เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

1.3 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผู้วิจัยได้กำหนด หัวข้อคำถามที่จะทำการศึกษา ไว้อย่างกว้าง ๆ เป็นการล่วงหน้า เป็นลักษณะคำถามแบบเปิดที่ผู้ วิจัยต้องใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบ ลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลระดับลึก การตั้งคำถามในการสัมภาษณ์เป็น หน้าที่ของผู้วิจัย ที่จะซักถาม รายละเอียดจากผู้ให้สัมภาษณ์ มีการกำหนดคำถาม มีประเด็น สำคัญ คือ ปัญหา สาเหตุ และ แนวทางแก้ไข ลักษณะของการสัมภาษณ์ จะออกมาในลักษณะ ของการสนทนา แลกเปลี่ยน

ข้อมูล ประสพการณ์ ในการสัมภาษณ์จะจัดรูปแบบอย่างเป็นทาง การ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบุคคลและ สถานการณ์

1.4 การสังเกตแบบไม่เป็นทางการ เพื่อศึกษาสังเกตปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นใน โรงเรียน ผู้วิจัยใช้เวลาในการสังเกตเป็นเวลา 1 เดือน โดยสังเกตการสร้างความสัมพันธ์ของ ครู กรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง ในด้านการเยี่ยมบ้าน การส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณี การบริการและพัฒนาชุมชน และการประชาสัมพันธ์และความสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่น โดยใช้ แบบ บันทึกการสังเกต (Field Note) โดยการสังเกตทั้ง 4 กิจกรรม แต่ละกิจกรรมมีการสังเกตใน 3 ขั้นตอน คือ การตระหนัก การปฏิบัติ และผลสำเร็จของงาน โดยประยุกต์ใช้จากการประเมิน คุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2544, หน้า 26)

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้มี 2 แบบ ดำเนินการดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ใช้สัมภาษณ์ ครู กรรมการสถานศึกษา และ ผู้ปกครองนักเรียน ครอบคลุมงานการสร้างความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน 4 ด้าน คือ

2.1.1 การเยี่ยมบ้าน

2.1.2 การส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณี

2.1.3 การบริการและพัฒนาชุมชน

2.1.4 การประชาสัมพันธ์และความสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่น

วิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์

1. สร้างแบบสัมภาษณ์ที่มีคำถามทุกคำถามสัมพันธ์กับเนื้อเรื่องที่ต้องการประเมินหรือ เป็นคำถามที่สอดคล้องกับข้อเท็จจริง

2. สร้างคำถามที่ชัดเจน ไม่คลุมเครือ มีคำตอบที่เหมาะสมและถูกต้อง กล่าวคือ ถ้ากำหนดคำตอบตายตัวต้องแน่ใจว่าไม่มีคำตอบอย่างอื่น หรือมีก็เป็นส่วนน้อยมาก

3. สร้างคำถามที่ผู้ตอบต้องรู้จริงและตอบได้

2.2 แบบบันทึกการสังเกตภาคสนามโดยผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อบันทึกเกี่ยวกับ รายละเอียดที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ของครู กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง รูปแบบของการ บันทึกแบ่งออกเป็นวันที่ เหตุการณ์ เป็นการจดบันทึกสิ่งที่สังเกตได้ตามความเป็นจริงบรรยาย อย่างละเอียดถึงสิ่งแวดล้อม สถานที่ บุคคล เหตุการณ์ คำพูดของบุคคล สรุปรวมว่า ใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร กับใคร และทำไม โดยสังเกต 4 กิจกรรม คือ กิจกรรมเยี่ยมบ้าน กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณี กิจกรรมบริการและพัฒนาชุมชน และ กิจกรรม ประชาสัมพันธ์และสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่น แต่ละกิจกรรมจะสังเกตใน 3 ขั้นตอน คือ

การตระหนัก การปฏิบัติ และผลสำเร็จของงาน ในส่วนนี้จะไม่มีการตีความ ในส่วนของการวิเคราะห์เป็นส่วนที่ดีความเบื้องต้น โดยใช้แนวคิดทฤษฎีประกอบแสดงความคิดเห็น เน้นความหมายให้ชัดเจน และสร้างข้อสมมติฐาน ในส่วนของหมายเหตุเป็นการกล่าวถึงระเบียบวิธีวิจัย ผู้สังเกตจะบันทึกวิธีการที่ผู้วิจัยได้ใช้หรือความบกพร่องในการสังเกต ปฏิบัติการของผู้ถูกสังเกต ความรู้สึกส่วนตัวของผู้ถูกสังเกต ตลอดจนข้อมูลที่ต้องการเพิ่มเติม

2.3 นำแบบสัมภาษณ์และแบบสังเกตที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาเพื่อปรับปรุงแก้ไข

2.4 ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์และแบบสังเกตตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาให้ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดให้มีการปฏิบัติงานภาคสนามเป็นเวลา 1 เดือน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546

1. สภาพทั่วไปของการสร้างความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนบ้านเนินพลับหวาน จังหวัดชลบุรี ได้ดัดแปลงและปรับปรุงแนวคิดจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, (2529, หน้า 50-51) กระทรวงศึกษาธิการ ใน 4 ด้าน โดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิธีการวิเคราะห์เอกสาร

2. สภาพปัญหา และแนวทางแก้ไข ในการบริหารโรงเรียนโดยวิธีการสัมภาษณ์ การสังเกตและการวิเคราะห์เอกสาร ดังนี้

2.1 การสัมภาษณ์ ครู กรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง ในการสร้างความสัมพันธ์ ชุมชนของโรงเรียน ทั้ง 4 ด้าน

2.2 การสังเกต ครู กรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง ในการสร้างความสัมพันธ์ ชุมชนของโรงเรียน ทั้ง 4 ด้าน

2.3 การวิเคราะห์เอกสาร จากเอกสารของโรงเรียนเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ ชุมชนของโรงเรียน ในการบริหาร และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอน และกิจกรรมการสร้าง ความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยนี้เป็นสิ่งที่กระทำไปพร้อมกับการเก็บรวบรวมข้อมูลอยู่ตลอดเวลา กล่าวคือผู้วิจัยต้องวิเคราะห์และตีความข้อมูลได้ตลอดเวลา ขณะที่ปฏิบัติงานภาคสนาม อย่างละเอียดและ

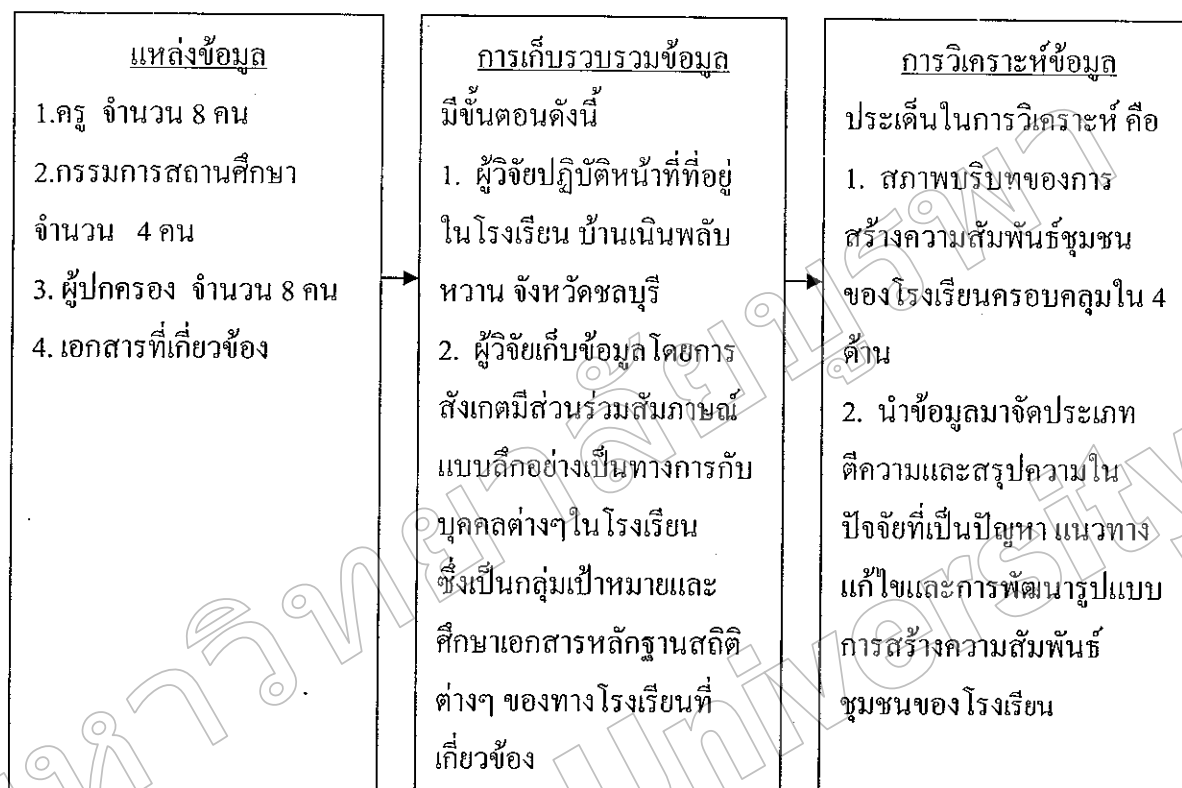
เป็นระบบ มีการตรวจสอบข้อมูล (Methodological Triangulation) หมายถึง วิธีการเก็บข้อมูลที่เป็นเรื่องเดียวกันแต่เปลี่ยนแหล่งเก็บข้อมูลและบุคคลในการเก็บข้อมูล คือ การสังเกตควบคู่กับการซักถามพร้อมกันนั้นก็ศึกษาข้อมูลจากแหล่งเอกสารประกอบด้วย แล้ววิเคราะห์ตีความหมายเชื่อมโยงความสัมพันธ์ สร้างข้อสรุปโดยวิธีการเชิงอุปนัยเป็นสำคัญ การวิเคราะห์ข้อมูล นี้สรุปได้ว่าจะดำเนินการ 3 ประการ คือ การจัดประเภทข้อมูล (Category) การตีความ (Interpretation) และการสรุปความ (Summary) ซึ่งครอบคลุมถึงสิ่งเหล่านี้ คือ

1. สภาพทั่วไปของการสร้างความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน
2. ปัญหาของการสร้างความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน
3. แนวทางแก้ไขปัญหการสร้างความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน

การสรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การเขียนรายงานและเสนอข้อมูลในรายงานนี้ใช้วิธีการพรรณนาวิเคราะห์เป็นหลัก โดยเมื่อเขียนงานจบ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลให้ผู้ให้ข้อมูลอ่านทบทวนแสดงความคิดเห็นร่วมกันและดูว่าการตีความหมายของผู้วิจัยนั้นเที่ยงตรงตามผู้ให้ข้อมูลปฏิบัติอยู่หรือไม่ แล้วจึงแก้ไขเป็นรายงานฉบับ สมบูรณ์

กล่าวโดยสรุป วิธีการดำเนินการวิจัยในการวิจัยครั้งนี้ สรุปเป็นแผนภูมิได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 วิธีดำเนินการวิจัย